

संस्कृत ११

२३५
क्र. नं. १००

आशिक 3855

कथा-पुराणे
२५

कामध्या

१९०१ पु. ६६

(1)

॥ ब्राम्हणकथाप्रबंधः ॥

(2)

११९११

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ श्रवणदादक्षि त्रत कथा शारंगः ॥
मंधाने वामनावतारः ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ उपवासा
समथानां किं स्यादेकमुपोषितं ॥ माहाफलं माहात्म्य
माचक्ष्व एव तः ॥ श्रीकृष्ण उवाच ॥ यारा मश्रवणोपेतादा
दक्षि महति त्रसा ॥ तस्यामुपोषितं स्नातः पूजित्वा जनार्द
नं ॥ शोभोत्पयलाधमोयदादक्षोदादसीफलं ॥ दध्मो
दनमुतं तस्या जलपूर्णं तथा घटं ॥ वस्त्रासंवेष्टितं दत्त्वा

११९११

(2A)

उत्रोपानहमेवच ॥ नदुर्गतिमवाप्नोति गतिमग्नाचवि
दति ॥ अक्षय्यं स्वामौ न प्रोति नात्र कार्यविचारणात् ॥
श्रवणद्वादशियोगे बुधवारं प्रावेद्यदि ॥ अत्यंतमहति
नामद्वादशीसाप्रकीर्तिता ॥ स्नानं ज्ञाप्यं तथा दानं हो
मश्राद्धं सुरार्चनं ॥ सर्वप्रसन्नं यथाप्रोति तस्यां शुकुल
दह ॥ तस्मिन्दिने तथा स्नातो यत्र कचन संगमे ॥ संगमा
स्नानं जं राजमूलं प्राप्नोति तत्रासेयं ॥ श्रवणे संगमाः सर्वे

(3)

॥२॥

परतुष्टिप्रदाःसदा॥वित्रोषाद्वादशियुक्ताबुधयुक्तावि
त्रोषतः॥तथोक्ताबुधप्रवणसंयुता॥शुद्धाश्रवणसंयु
क्तासंगमेविजयास्मृता॥वोदिर्गुप्तं प्रदायास्यां दध्पोद
नसमाबुतं॥प्रेतयेनेन नरायणपूजयित्वात्रवामनं॥
वंशःसमुद्रतस्तेन मुक्तः॥पितृश्रणादसौ॥नमस्येसं
गमेक्नात्वाकामनोयेन पूजितः॥सयातिपरमस्छानंवि
विद्युसायुज्यमाप्नुयात्॥युधिष्ठिरउवाच॥उपवासास

॥२॥

(3A)

मर्त्यानां स्तदैवपुरुषोत्तम ॥ येकायाद्वादत्रिपुण्यात्तां व
दस्वममानथ ॥ श्रीकृष्ण उवाच ॥ मासिमात्रपदेष्कु
द्वादत्रिश्रवणांविता ॥ सर्वनामप्रदापुण्या उपवास
महाफलं ॥ संगमेसरितांत्वात्वाद्वादत्रिसमुपोषितः ॥
समग्रं समवाप्नोतिद्वादत्रिपुण्यात्फलं ॥ संगमः स्त्री
र्षिर्नाजोसिसंगमः ॥ सरितांपतिः ॥ संगमस्त्वप्रसन्नो
स्तिप्रसादं कुरुसंगम ॥ साधेनुद्वादत्रिज्ञेया तस्यां

(4)

॥३॥

सा इपदे शुभा ॥ दशम्येकादत्रियत्रसानोपोष्या भवेति
धिः ॥ श्रवणेन तु संयुक्ता सा शुभा सर्वकामदा ॥ पारणंति
थिवृद्धौ तु द्वादश्यां मुहुर्लक्ष्म्यात् ॥ बुद्धौ कुर्यात्त्रयोदश्यां
तत्र दोषो न विद्यते ॥ इत्येकादश्यां कथिता राज्ञो द्वादश्यां श्रव
णेनया ॥ कर्त्तव्या सा प्रयत्नेन इहामुत्र फलप्रदा ॥ द्वादश्यां
मुपवसो यत्र त्रयोदश्यां तु पारणं ॥ निषिद्धं मपि कर्त्तव्यं
मित्याज्ञाप रमे श्वदि ॥ बुधश्रवणसंयुक्ता सेवचेद्वाद

॥३॥

(9A)

त्रिभवेत् ॥ अतिवमहती तस्यां सर्वं कृत मिहाक्षयं ॥ द्वाद
त्रिभ्रवणेपेता यदाभवति चारत ॥ संगमे सरितां स्मात्वा
गंगादिस्मान्जंफलं ॥ सोपवासः समाप्नोति नात्र कार्यं
विचारणा ॥ जलपूर्णं तदा कंभं स्थापयित्वा विचक्षणः ॥
पंचरत्नसमोपेतं सोपवासं सुवस्त्रकं ॥ तस्योपरि स्था
पयित्वा लक्ष्म्या सहजनादनं ॥ यथाशाक्त्या स्वर्णभयं
शंखशार्ङ्गविष्णुपित्तं ॥ स्थापयित्वा विधानेन सीतचं

॥४॥

(5)

दनचर्चितं ॥ सितवस्त्रयुगलं च ॥ त्रोपानुयुगान्वितं ॥
ओं नमो वासुदेवाय शिरःसंपूजयेत्ततः ॥ श्रीधराय मु
खं लङ्कं वैकुण्ठहृदये नमः ॥ नमः श्रीपत्तये नेत्रेषु जोस
वास्त्रधारिणे ॥ आपकाय नमः कुक्षिं केन वा यो दरुं न
मः ॥ त्रैलोक्यजनकार्येति मर्दुसंपूजयेद्दरिः ॥ सर्वाधि
पतये जंबूपादौ सर्वात्मने नमः ॥ आनेन विधिना राज
नुपुष्पधूपैः समर्चयेत् ॥ ततस्तस्यागतो देयं वै नैद्यं

२१

॥४॥

(5A)

दत्तपाचितं ॥ द्वादशान्ब्राह्मणान्कुम्भान्द्राक्ष्यादद्या
चदक्षिणां ॥ एवंसंपूज्यगोविदंजागरंतत्रकारयेत् ॥
प्रसातेविमलेस्नात्वासंपूज्यगरुडध्वजैः ॥ पुष्पधूपा
दिनैवेद्यैः फलैर्वस्त्रैः सुशोभनैः ॥ पुष्पांजलिं ततोद
द्यामंत्रमेतन्मुदीरयेत् ॥ नमोनमस्तेगोविदबुध
श्रवणसंज्ञकं ॥ अघोघंसंक्षयं कृत्वा सर्वसौख्यप्रदो
प्सव ॥ आनंतरं ब्राह्मणे तु वेदवेदांगपारगः ॥ पुराण

शे वित्रोषेण विधि वत्स प्रदापयेत् ॥ श्रीयतां देवदेवेनाम्
 मनिसंजनार्दन ॥ आग्नेनेव विधानेन दद्यात्स्त्रीवानरो
 लमः ॥ सर्वनिवर्तयेत्सम्पत् ॥ एकस्तत्तिरत्तोपिसंनू ॥
 श्रीकृष्णुवाच ॥ आत्राप्रदं हरंति ममितिहासपुरा
 तनं ॥ महसरण्ययद्वंतेपुमिपालश्रुणुषत्तत् ॥ दादृ
 त्रौकादत्रीराजनूत्सप्रवणसंयुता ॥ दादृशिप्रवण
 स्पृष्टाभवदेकादृशि यदि ॥ सएववेखवोयोगे विकुश्रं

(6A)

खलसंज्ञिकः॥ उपवासः कृततस्यां माहापातकनाशनः॥
द्वादशीश्रवणस्पृष्टाकृताः पुण्याः तमास्मता॥ सातुश्रव
णसंयुक्ता तावदेवप्रसंगे श्रुतेः॥ यदि सा लक्ष्मते कच्छदेवा
नामपि दुर्लभा॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेन कर्त्तव्या भूमिनि
वृत्ता॥ श्रुणुदानस्य माहात्म्यं पुरावत्तं युधिष्ठिर॥
अस्तिकश्चित्पुरा राजन्वेत्सो बहुधनोऽपुवि॥ हृदि
दंतर्इति रज्यालो वणिक् धर्मोपाज्जिविकः॥ सभ्रां वि

॥६॥

(७)

विधाकारं प्रगृह्य बहवः ॥ सतेन सह ज्ञानेन देशांतरगतो
वणिकः ॥ देवोदात्तार्णको नाम तस्य मागे तु पश्चिमे ॥ अस्ति स
जन्मरुद्धो सर्वसंयमयंकरः ॥ स तस्य वा कुक्काभू मिर्यत्र दुष्टा
महोरगः ॥ अंलम् स्वायाद्गुमास्तं त्रमत् प्राणिसमाकुलः ॥
त्रामिखदिरपालात्राकरेः सपिलुभिः ॥ यत्र स्यात्प्रगणा व
क्षाः मर्कटैः परिवेष्टिताः ॥ ग्रीध्राणि गणाकीर्णा यत्र भू
ईत्पते रुचिः ॥ अर्कप्रतापः संतताः पुषाणि स्तृणाम
ही ॥ ज्वलीताग्नि समंचेव यत्किंचित्तं तद्दत्तं ॥ तथापि

॥६॥

6A)

लोको जिवंति सर्वे कर्मनिबन्धनात् ॥ नोदकं नोत्तषाप्ती
स्याराजन्तत्र बलाहकः ॥ कदाचिदपि दृश्यंति क्लृप्तमाना
विहंगमाः ॥ तैः कारे तो गतौः कश्चिच्छिशुमिस्तचितैः समं ॥
सैकतेष्वेव नश्यंति जले सैकतसेतुवत् ॥ तस्मिंस्तथा
विधेदेतौ कश्चिदेव वरुपाद्गिक् ॥ निजसार्थपरिक्त्र
एप्रविष्टामरुमंडले ॥ उत्तुवान्मलिना नू रुद्धा त्रिर्मा
सांभीमद्वीनान् ॥ विक्त्रामोक्त्रांतददयः क्लृष्टाप्रमक
षितिः ॥ कग्रामः कवनं कं हं कया स्यामि किमाचरे ॥ ३

॥७॥

(8)

थपेतान्ददशासोक्षत्तषाव्याकुलेन्द्रियः॥ अत्रषान् लंबव
षणान् निर्मासान् दृपकीकसान् ॥ स्नायु बंडास्त्रिचरणान्
धावमानानि तस्ततः॥ वणिवसो पितदाश्रयं दृष्ट्वात्तयम्
पागतः॥ श्रीतश्रीतस्तुलेसाधं जगाम पश्चिबंचयन् ॥
तल्लोगत्वापिश्राचास्तन्ययोमहदाश्रयं ॥ श्रीतच्छंयं
सुविस्तीर्णं तत्रलेसमुपाविवात् ॥ निविष्टेषु पुनस्तेषु
कदेशोच्छित्तो वणिकू ॥ श्रांता बुभुक्षितास्तस्मिन् यद
स्ति नरकांतकः ॥ तावत्तेषां पिशाचानां यप्रधानो मा

॥७॥

(8A)

हाबलः॥ तस्योपविष्टस्य ततः पिश्याचैर्वेदितस्य च॥
अंतरिक्षात्तद्यथो राजन्दधिभक्तेन पूरितः॥ त्रिक्यारूढः
सकरकः सजलः पुरितः स्थितः॥ तेषां ददुःपुरस्ते कं पि
त्र्यां च सिद्धं विक्रमं॥ सर्वेषां वठपत्रेषु प्रदद्यात्तदधिभ
क्तकं॥ मुक्ता च तेषु तस्य पित्यापानीयमुत्तमं॥ पि
त्र्यायाधिपतिश्चैव बुभुजयणिजेः सह॥ अन्नं नक्षी
यते तावत् न जलं च नरोत्तमं॥ यद्दीनानी च यथा
रिदृश्यात्तेन तदुद्भूतं॥ पंचमेदिततो एषं पिश्या

॥७॥

॥८॥

(१)

आधिपतिं वणिक ॥ वणिक उवाच ॥ आश्रिय मे तत्पर
मं वने स्मिन् प्रतिभाति मे ॥ अभयानस्य संप्रापि परम्
स्य कुतस्तव ॥ स्लोकेन च तथान्नेन विभर्षिसु बहुचने ॥
तस्मिन् स्तु कथं वेति नीमं सा वि न कुक्षयः ॥ अपरं च
कथं श्रेहं मवासा वा विपक्षयं ॥ हिमाचलं च कस्मात्वं
संप्राप्तो निर्जले वने ॥ तस्मात्प्रासिकथं गासं मात्रैणैव
शुभं ब्रवीः ॥ पिशपाचपतिरुवाच ॥ श्रुणु मं प्रवक्ष्यामि
दुस्कृतं कर्म चात्मनः ॥ त्राकलेन गरे रं म्ये अह

॥८॥

(9A)

मासंसुदुर्मतिः॥वणिगासंपुराकालेततोषद्रमवापह॥द्राक
लेनगरेरम्पेनास्तीकस्यदुरात्मनः॥धनलोभस्तथातत्रकृचि
त्प्रमदरेचिता॥नदन्तामिसकापिष्ठातपितेतुकदाचना॥
प्रतिवेशपस्तत्रास्तीद्वात्मणोगणवान्मम॥श्रवणद्वाद्रीयो
गेमासिष्ठाद्रपदेतथा॥सकृच्चिन्मयासाधितापीनाम
नदीययो॥तस्यास्तुसंगमःपुण्यायत्रास्तीचंद्रभागया॥चं
द्रकागासोमस्तुतापीचैवाकनंदिनी॥तयोःश्रीतोळुस
लिळेसंगमसुमनोहरे॥तत्तीर्थवरमासाद्यप्रतिवेशस्तु

॥९॥

(१०)

मेदिज ॥ श्रवणद्वादशीयोगेस्नातत्रैवोपवासकृत् ॥
चांद्रभागस्यतोयस्यवारिकुंभंनवंदृष्टं ॥ दध्योदनयुतः
सार्धं संपूर्णवर्धमानकृत् ॥ चंद्रोपांनहयुगं वस्त्रं प्रति
मांविधिबद्धरे ॥ प्रददौस्तिमुखापरहस्यहोमाहा
मुनिः ॥ विलसंरक्षणाय चित्तस्यापि च ततोभया ॥ सोप
वासेनदत्तावेवारिधानीसुशोभना ॥ चांद्रभागस्यविश्रायद
ध्योदनयुतातदा ॥ एतत्कल्पाग्रहंप्राप्तः ततकालेनकेनचित् ॥

॥९॥

(107)

पंचत्वमहमासाद्य नास्ति क्वास्ते ततांगतः॥ अस्यामठव्यां
घोरायां यथास्वकुत्रांत तथा॥ पुनरहितो मया दृष्टो स्नात्वा ग
हमुपागतः॥ श्रीकहस्तः सकलबोधादर्यां समुपोषितः॥ ते
नापिकथिता तत्र श्रवणदादकीशुभा॥ यदन्नंच मया द
त्तं सजलं घठकांचनं॥ तत्तं नाम जज्ञते नित्यं पिशाच्य
तेपि नित्यशः॥ सयं मध्याह्नसमये दिवसे दिवसे मम॥
उपतिष्ठेत्तदैवे हयथा दृष्टं त्वयानघ॥ उपवासकरेने
व जातिस्मरणमेव च॥ दधिभक्तप्रसादेन जलान्नं

॥१०॥

(११)

चाक्षर्यं मम ॥ ब्रह्मस्य हरिणस्यैतपापाः श्रेतत्वमागतः ॥ प
रदारताः केचिस्वामिद्रोहरताः परे ॥ मित्रद्रोहरता केचि
दोत्रोस्मिन्नुच्यदाकृणे ॥ मनेतेषु सतां प्राप्ता आनदा
नादिकेन च ॥ अक्षयं भगवान् विष्णुः परमात्मा सनातनः ॥
यदीयते तमुद्दिश्य अक्षयं तत्प्रकोत्तितं ॥ तेन अक्षय्य
चान्येन तत्सा एते पुनः पुनः ॥ श्रेतभावाच्च दोर्बल्यं न
मुंचति कदाचन ॥ अहं च पूजियित्वा तां आलिखिसंमु
पच्छितं ॥ श्रेतभावादिनिर्मुक्तो यास्यामि परमां गतिं ॥

॥१०॥

(11A)

मया विहीनाः किं त्वेते वने स्मिन् पश्चाद् दारुणे ॥ श्री गमनुज
वत्येते दारुणा कर्म सेवनात् ॥ येतेषां तु महाभाग ममानु
ग्रहकां मया ॥ आने कना म गोत्राणि गं की ष्वत्तं विलं मम ॥
अस्तिकक्षा गता चैव तत्संप्रति काश्रुमा ॥ हिमवतं मथा
साद्य तत्र त्वं लक्ष्य संगति ॥ मया त्रींषु ततो गत्वा श्राद्धं कुरु
प्राहामते ॥ ये कर्म कामथा ॥ इत्थं प्रेत प्रेत यथा सुखं ॥ ये
वं संभाष्य माणास्ते तत्तज्जांबूनदप्रभाः ॥ समा रुद्र विभा
नेन स्वर्ग लोक मितो गतः ॥ स्वर्गतं प्रेत नार्थे वै प्रभा

(12)

वात्सवणिकं क्रमात् ॥ प्रत्येकं नाम गोत्राणि गं क्रिया
द्वि र्विते नवे ॥ राजधान्यां मयान्यस्तं सुवर्णं गतं पुरा ॥
आमिधानं प्रवक्ष्यामि शान्तिदक्षामधोसुरवं ॥ नाम गोत्रा
णिसंग्रहप्रयातः सहिमाचलं ॥ तत्प्राप्य निधिं गत्वा
विनिक्षिप्य सकृद्गृहे ॥ धनकारामुपादाय गयाश्रीष्वे
ठययो ॥ प्रेतानां क्रमवृत्तं न च क्रमाद्द्विने दिने ॥ त्व
यापि उः प्रदातव्यः सर्वेषां हितकाम्यया ॥ पिशाचानां
मया सार्धं यथापापक्षयो भवेत् ॥ सवरं पुस्तकं हस्ते

(12A)

सर्वेषां नामगोत्रतः ॥ लक्ष्मणं प्रणम्यात्कुरुष्वस्मन्नो
रथं ॥ श्रुत्वा तस्य वणिकुवाक्यं रुतार्थं मिति वितं यत् ॥ म
प्रमानः शुभं धर्मं तिथे कृत्या जगाम ह ॥ यस्य यस्मय
थाश्राद्धं सकरोति दिने वणिकु ॥ सो पितस्य तदा स्वप्ने
दर्शयत्यात्मनो तनुं ॥ दर्शयितुं पित्र्या चानां नामगो
त्राणि कीर्तयन् ॥ पित्र्या च पतिमारक्ष्य सर्वेषामनुपू
र्वकाः ॥ ब्रविति च माहाभाग प्रसादेन तवानघे ५ प्रेत
भावमिमं त्यक्त्वा मात्स्योसि परमां गतिं ॥ तत्तस्मिन्

॥१३॥

(13)

विमास्त्रेर्कुचप्रवणिजंतथा ॥ त्वयाहितारिताः सर्वे कि
लिषाद्वणिजोत्तम ॥ प्रयागः स्वर्गतिं सर्वे इदानीं त्वत्प्र
सादतः ॥ साधुसंगे न हि वथा कदाचिदपि जायते ॥ एवमु
क्तागताः सर्वे विमानैः सूर्यसन्निधौ ॥ दिव्यरूपधराः स
र्वे द्योतयन्तो दिशोऽहम् ॥ इत्युत्तमश्रुत्वा नू सर्वान् समुध
स्य जगाम ह ॥ स्वदेवास्त्वं च नू सर्वं सर्वं क्रामान् विवेकाह ॥ स
कंत्वा धनलोभेन प्रेतानां स इति वणिक ॥ जगाम स्वगृहेत
त्र सा सिता रे युधिष्ठीर ॥ श्रवणदादक्षिणोऽप्यं पूज इत्याज

॥१३॥

(13A)

नार्दन ॥ दानं दत्त्वा च विप्रेष्य सोपना सोऽजितेन्द्रियः ॥ संग
मेव माहानद्याः प्रतिवर्षं मत्तं दितः ॥ चकार विधिबद्धान्त
तो दृष्ट्या दिवं गतः ॥ आवाप्य परमं स्वानंदुल्लसं सर्वमान
वैः ॥ यत्र कामफलाद्दानं प्रायस्कर्मदाः ॥ त्रीतलाम
लयानीराः पुष्पु रिष्याम नदमाः ॥ तद्देशमासा व्यवणि
कमहात्मा प्रसूते जांबूनदसूषितंगः ॥ कलंसमगंसुर
सुदरीप्तीः स्वर्गसरे मेमुदितः सदेव ॥ बुधश्रवणस्यु
त्तादादन्नि सर्वकामदा ॥ दानं दध्या दनशक्त्या उपवा

१३॥ सोपरोविधिः ॥ सगरेण ककुब्धं नूधं दुमारेण
(१४) गांधिना ॥ ऐतैश्चाले श्वरा जे इ कामदादादिदिशि
कृता ॥ यादादशि बुधवृत्ताश्रवणेन साधंसा
वेष्यं जयंति कथितानि निशि निसस्यं ॥ तामा
दरेण समुपोष्य नरादि संम्य कृषा प्राप्नोति सिद्धि
मणिमादिगुणोपपन्नां ॥ इति श्रिभविष्यत

(14A)

रघुराणे ब्रह्मोत्तरवंडे ॥ श्रीवामन जयंतिक
षासमाप्तः ॥ श्रीरस्त ॥ १८ ॥ ११ ॥ ११

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com